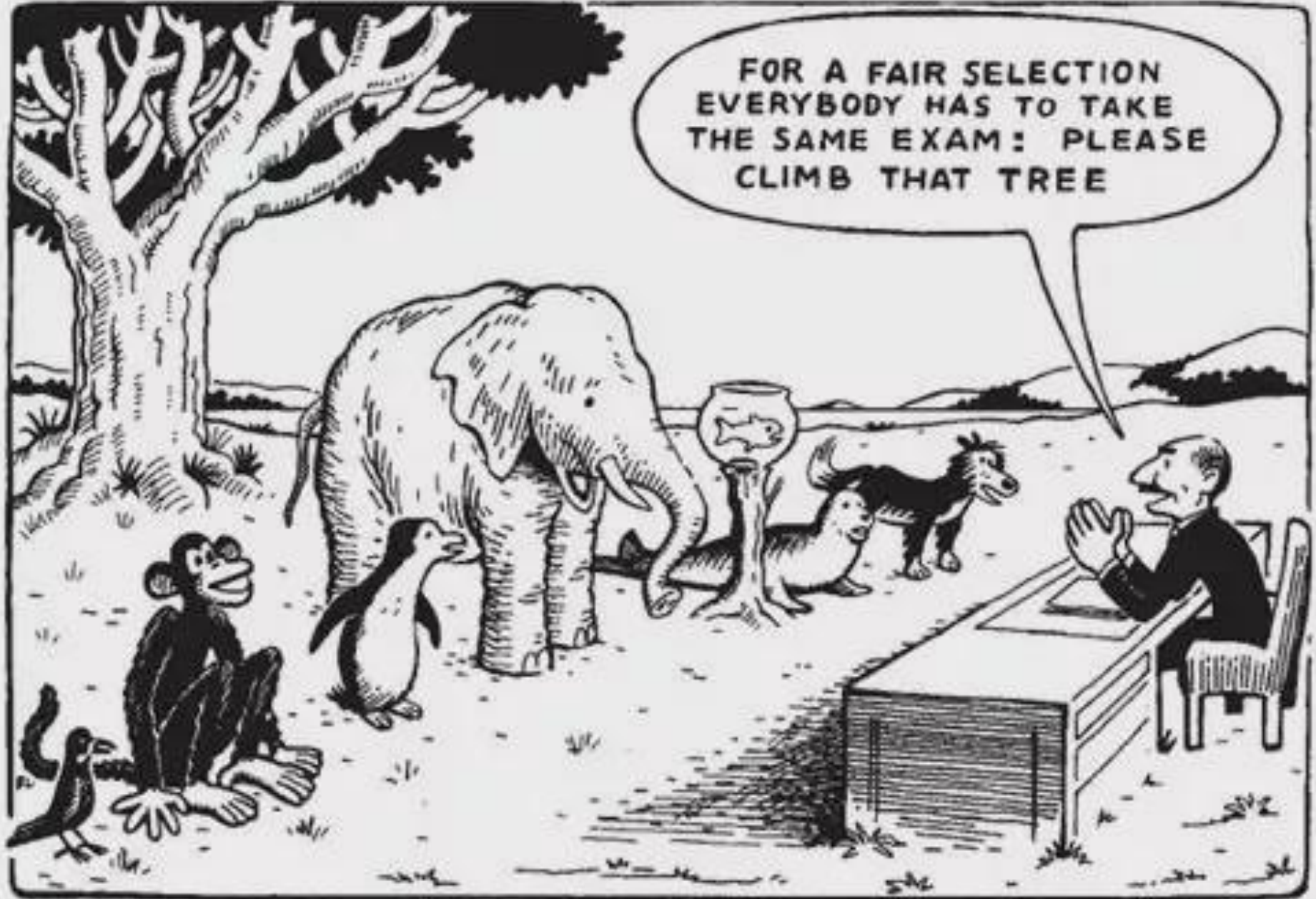

FOR A FAIR SELECTION
EVERYBODY HAS TO TAKE
THE SAME EXAM: PLEASE
CLIMB THAT TREE

SOCIJALNA INKLUZIJA I NJEN ZNAČAJ

ODMAH NA POČETKU

- Jelena i Bojan su đaci prvaci
- Na radionicu u produženom boravku pozvani i roditelji da zajedno sa decom naprave kolaž “Boje jeseni”
- Deca su trebala da ponesu kolaž papir, konopac, lepak, papire, makaze...
- Na radionicu dolazi Jelenina mama, dok je Bojan sam
- Jelena donosi sve što treba, Bojan samo papire i komad uzice
- Učiteljica daje zadatak celom razredu i ostavlja roditelje da rade sa decom na njemu
- Bojan sedi sam (kao i inače u razredu) i pokušava da nešto napravi od materijala koji je doneo
- Jelenina mama privlači njegovu stolicu i zajedno sa njim i Jelenom pravi kolaž; Jelena deli svoj materijal sa Bojanom koji očigledno uživa u ovoj aktivnosti
- Na pola zadatka, učiteljica ulazi u razred i kaže Bojanu da su došli po njega i da se spakuje
- Bojan odlazi kući, ostavivši napola završen zadatak...

**DRUŠTVO JE OBAVEZNO DA
KROZ SVOJE SISTEME
OMOGUĆI ISTA PRAVA I
JEDNAKE ŠANSE SVIM SVOJIM
ČLANOVIMA**

PRAVA DECE I MLADIH

- **TRI P**

- Protection (**zaštita**) – zaštita od nasilja, zlostavljanja i eksploatacije
- Provision (**obezbeđivanje**) – obrazovanje, zdravstvena zaštita, igra...
- Participation (**participacija**) – učešće u politikama koje su za mlade i decu važne

- Zašto ističemo kod dece i mladih kada su ovo prava svih ljudi?

PARTICIPACIJA u skladu za uzrastom

- pravo da izraze svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču;
  - sloboda izražavanja;
  - sloboda misli, savesti i veroispovesti;
  - sloboda udruživanja;
  - pravo pristupa informacijama;
  - pravo na uticaj na obrazovne politike;
  - pravo na učešće u kulturnom životu zajednice
- EPK 2022 – PROGRAMI ZA DECU? KO IH JE KONCIPIRAO?
DA LI SU DECA UČESTVOVALA U ODABIRU PROGRAMA?

ŠTA JE SOCIJALNA INKLUZIJA?

Inkluzija je proces rešavanja i reagovanja na raznovrsnost potreba svih kroz sve veće učestvovanje u učenju, kulturama i zajednicama i sve manju isključenost u okviru obrazovanja i iz njega. Ona obuhvata promene i izmene sadržaja, pristupa, struktura i strategija, sa zajedničkom vizijom koja obuhvata svu decu odgovarajuće starosne dobi i sa ubeđenjem da je **redovni obrazovni sistem** odgovoran za obrazovanje sve dece

Romska deca u predškolskoj ustanovi "Ljuba Stanković" u Beočinu odvojena su od svojih neromskih vršnjaka.

- *"Romska deca idu u poludnevni boravak, a grupu za to imamo samo popodne. Jako bih volela da i oni budu sa ostalom decom tokom prepodneva, ali trenutno nemamo uslova za to jer nam nedostaje prostor."*
- Vi Romi samo busite i gunjate kako ste ugroženi. Dosadni ste. A da je li prosla dekada Roma u kojoj je trebalo da se emancipujete, inkluzivirate, školujete i sva moguca prava dobijete koja već inace imate?
- Kada bi u kući pored romskog, roditelji sa njima pričali i na srpskom jeziku, ne bi ova deca tek u vrtiću morala da uče srpski da bi mogla da upišu školu.
- A vaške niko ni ne spominje! U jednoj novosadskoj školi, gde ima dosta Roma, ima i dosta vašaka. Tako se priča...
- Neromska populacija je diskriminisana, tj svi ostali. Upisuju ih u koje hoće škole, dolaze u škole sa vaškama i niko ne sme ništa da im kaže a ostaloj deci kažu da se okupaju i ošišaju, prolaze razrede bez ikakvog znanja, u srednje škole se upisuju na isti nacin. PA KO JE ONDA DISKRIMINISAN?!

Novosađani izbegavaju da decu upisuju u odeljenja s romskim učenicima

- „Roditelji s Klise najčešće ni ne upišu decu kod nas, već odmah odu s detetom u OŠ 'Kosta Trifković' ili OŠ 'Vuk karadžić'. Pokušavam da objasnim roditeljima da ne treba da menjaju školu i izbegavaju stvarnost, naročito jer se baš retko dešavaju bilo kakvi ekscesi sa tom decom. Oni nikome nisu nautdili“, navodi direktorka za portal 021. Ova deca, navodi direktorka, školuju se kao i svaka druga, a naročito je značajno ako imaju dobru učiteljicu.“
- Mislim da običan covek ima makar pravo da mu dete ne vraca kuci s vaškama, a da i ne govorimo o situacijama koje je neko vec pominjao da ne postoji nacin da se potencijalno stetno ponasanje takvih u razredu i pomene, a kamo li sankcionise, jer odmah neko vrisne da je na rasnoj osnovi. Postovani Romi, moracete ipak sami da napravite iskorak u svojim obicajima i ponasanju, da bi istinski bili integrisani u zajednicu.
- Zivimo gore od svake manjine pa jos da brinemo da ne povredimo osecanja tih pasivnih clanova drustva, paraziti!
- Naravno da izbegavaju, neuredni su, nekulturni ,prljavi, koliko god ima dajes oni jos traze. Dobijaju besplatno, uzinu, boravak ,sve! Drugi roditelji se ubise od posla da plate knjige deci. Ometaju nastavu, evo kod nas u trecem jos se sa njima radi azbuka iz prvog! Zasto bi to druga deca trpela i ispastala, zbog njih.

- „Trećina pritužbi koje je poverenica primila u 2015. godini odnosi se na decu i njihova prava. I pored ostvarenih pomaka, dva problema ostaju, **segregacija romske dece, gde u nekim školama imamo posebna romska odeljenja i nerazumevanje, a ponekad i otpor lokalnih samouprava inkluzivnom obrazovanju dece sa smetnjama i/ili invaliditetom**“, navela je Janković.
- Prema njenim rećima, postoje primeri dobre prakse u kojima su lokalne samouprave postupile po preporuci poverenice kako bi obezbedile prevoz ili uslugu lićnog pratioca deci sa smetnjama ili invaliditetom.
- „Opština Raška je retroaktivno izmenila propise kako bi postupila po preporuci poverenice. S druge strane, lokalna samouprava u Smederevskoj Palanci **nije htela da postupi po preporuci već je tek nakon sudske odluke obezbedila jednoj devojćici prevoz do škole**“, kazala je Janković.

- U pravu su roditelji. Jer se iko zapitao sem roditelja kako će učiti migrante kada migranti ni jezik ne znaju? **I ne samo migrante, u zadnje vreme već i decu sa posebnim potrebama stavljaju u iste učionice sa zdravom decom.** Bezbroy žalbe sam čuo da nastave ne mogu održati zbog njih. A sada i ovi migranti. Gde su prava naše dece na kvalitetnu nastavu? **Gde su specialne škole za decu sa posebnim potrebama koje su postojale pre? Zašto su ih ukinule?** Zato što ova vlast hoće da štedi. I umesto da bude **posebna škola na migrante**, ova vlast hoće da uštedi na štetu naše dece upropašćavajući ih, pa posle se hvali koliko novca ima. **Ni u inostranstvo ne možete dete upisati u školu ako ne zna dovoljno jezik te zemlje.** Samo Srbija želi upropastiti svoju decu u srbiji ometanjem nastave na ovaj način. Sramota.
- Za decu čiji su roditelji zatražili azil u Srbiji treba obezbediti školovanje ali **u posebnim odelenjima** kako se nebi usporavao tok i tempo školskog programa našoj deci. Na kraju moram biti i bezobrazan opaskom da ta **deca emigrati zaudraju veoma neugodnim mirisom koji luče znojem da to jako može uticati na koncentraciju naše dece pa i frustracije radi borbe tko će s kim da sedi ili ne sedi.** X je razloga zašto ne i jako malo razloga zašto da. Nije Orban budala...
- U osnovne škole u Srbiji upisano je 485 dečaka i devojčica iz Rusije, a srednje pohađa 52 đaka iz ove države, navodi se u dnevnim novinama list Danas.

Inkluzivno obrazovanje *ili* Kako je do juče nemoguće postalo moguće?

Stara paradigma

Deca sa smetnjama u razvoju i druga deca iz osetljivih grupa otežano uče i sa njima treba raditi na poseban način i u izdvojenim grupama (specijalna odeljenja ili škole) – isključenost i individualni pristup.

Problem je u osobi - usporen razvoj ili teškoće u učenju pripisuju se smetnji tj. osobi i radi se na ublažavanju ili otklanjanju smetnje, kako bi deca mogla da se uklape u društvo.

Pružanje podrške usmereno je na smetnju, a odluka i odgovornost za njeno ublažavanje ili otklanjanje nalazi se isključivo u rukama pojedinih stručnjaka.

Podrška se pruža kroz lečenje, rehabilitaciju ili specijalnu edukaciju - osoba se prilagođava društvu.

Posledice

Osoba postaje socijalno i ekonomski zavisna od drugih.

Društvo pokazuje sažaljenje i pruža zaštitu kroz milosrđe i dobročinstvo.

Socijalna isključenost – ekskluzija.

Nova paradigma

Svako dete može da uči i najbolje uči i napreduje kada je uključeno u prirodnu vršnjačku grupu (redovne škole) – uključenošću i individualizovani pristup.

Problem je u društvu - usporen razvoj ili teškoće u učenju pripisuju se ograničenjima u okruženju i radi se na njihovom otklanjanju kako bi se deca uključila u društvo.

Pružanje podrške usmereno je na osobu u celini i oslanja se na jake strane i sposobnosti, a rešenja se traže u prilagođavanju okruženja i pristupa, kroz intersektorsku saradnju.

Podrška se pruža kroz obrazovanje i stvaranje uslova za samostalan život u zajednici - društvo se prilagođava osobi.

Posledice

Osoba razvija samostalnost i odgovornost za život u zajednici.

Društvo uvažava različitosti i poštuje ljudsko dostojanstvo kroz ostvarivanje ljudskih prava.

Socijalna uključenost – inkluzija.

Inkluzija je i podrška pojedincu i dobit za zajednicu.

- **EU je još pre 4 godine odustala od programa inkluzije** jer je uradila duboku analizu videla efekte i vratila na staro. Oni barem gledaju gde svaki cent ulažu inače ne bi imali toliko.
- Inkluzija je jedna od najgorih i najnelogičnijih stvari u školovanju. Govorim iz iskustva. **Deca sa smetnjama u razvoju, niti mogu da prate redovnu nastavu, niti da se druže sa ostalima.** Svi pate. Jos bez asistenta... To dete ce da ometa nastavu i da bude duboko nesrečno. Ovaj zakon bi morao da se menja.
- **Nastavnik sam predmetne nastave 15 godina.** Fakultet sam završio sa prosekom 10. **Nikada, ni na jednom predavanju iz metodike nastave se nismo dotakli teme rada sa decom sa posebnim potrebama.** I to ne može da nadoknadi ni 100 seminara i obuka, za to postoji drugi fakultet, defektologija, i **ljudi to studiraju 5 godina kako bi stekli znanje da da rade sa takvom decom, kako bi takvoj deci pomogli da napreduju i da ostvare svoj pun potencijal.**
- **Deca sa smetnjama u razvoju u NS imaju najsavremeniju školu.** Međutim, zbog roditelja koji ne žele da prihvate te smetnje šalju ih u škole gde ta deca ne mogu da se razvijaju.
- **Autističnu decu** kojoj izuzetno znače senzorne sebe šalju u škole sa zelenim tablama da sede u klupama. Ovaj sistem definitivno ne brine o njima. **Vratite prava pedagozima i psiholozima!**
- Inkluzija je promašaj. **Deca ometena u razvoju žive u svom svetu, njima je bolje da budu sa sebi sličnima...**

NAJKRAĆE...

- **Sva deca** mogu da uče i imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje
- **Deca najbolje uče u prirodnoj vršnjačkoj grupi.** Zato im treba omogućiti obrazovanje u redovnim predškolskim, osnovnim i srednjoškolskim ustanovama
- Nastavnici i škole treba da **prilagode način rada** tako da izlaze u susret potrebama dece
- Nekoj deci, zbog smetnji u razvoju ili posebnih životnih okolnosti odrastanja, potrebna je dodatna pomoć u obrazovanju
- podržavanje SVE dece u **redovnim** školama
- pronalaženje novih načina za **davanje podrške školama i nastavnicima**

ZAŠTO SOCIJALNA INKLUZIJA?

- Svako dete može da uči i napreduje (fokus na smetnju nama onemogućava da vidimo snage i prednosti osobe)
- Kada je okruženje i program prilagođen većini, ono sadrži ograničenja za manjinu koja biva isključena iz društva
- Neuspeh u radu sa decom je uvek neuspeh struke i društva, a ne neuspeh te dece
- Ako odustanemo pred nekom preprekom, iza nje ostaje veliki broj dece koju nismo na adekvatan način podržali
- Ukoliko deca uče u izolovanim uslovima, ona se ne uče životu u zajednici

KORISTI OD SOCIJALNE INKLUZIJE

- **Za decu iz osetljivih grupa**

- Osećanje prihvaćenosti, mogućnost uspostavljanja prijateljstva i samopoštovanja
- Povećana mogućnost da uče kroz interakciju sa drugima, u prirodnoj vršnjačkoj grupi
- Osposobljenost za uključivanje život i rad i, u krajnjem, **zadovoljstvo životom**
- Povećana sposobnost da brinu o sebi i **samostalnost** - uz mogućnost rada i zarade

- **Za roditelje i porodicu dece iz osetljivih grupa**

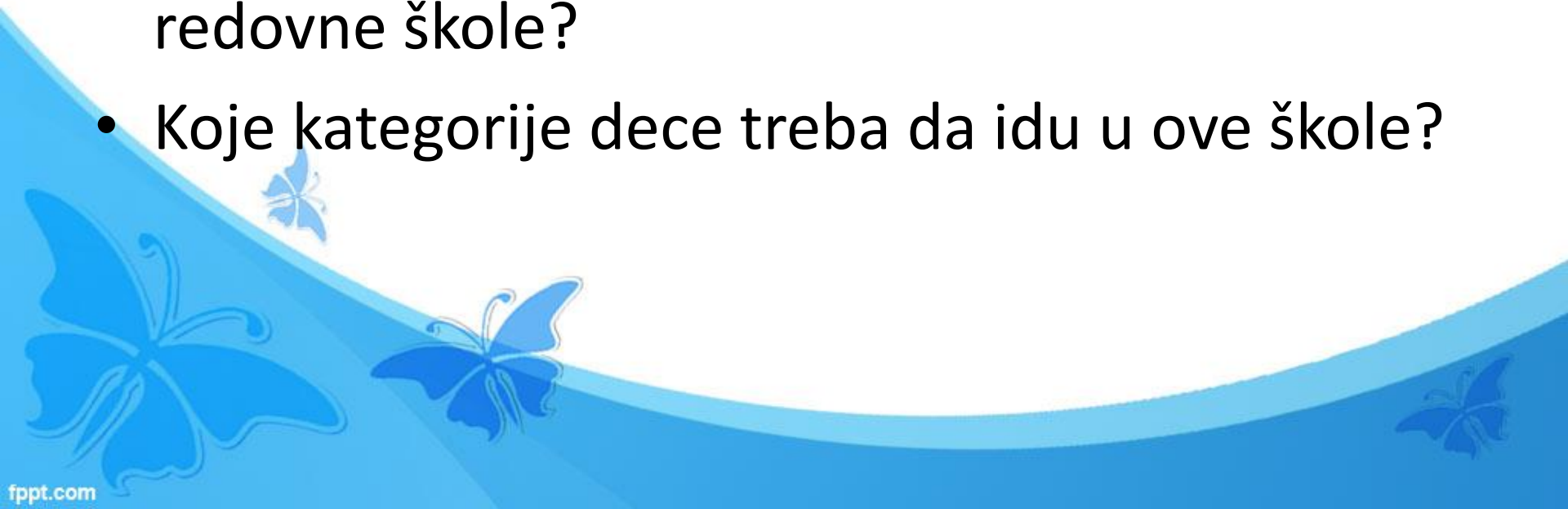
- Svi roditelji žele da njihova deca budu prihvaćena od strane vršnjaka i zajednice u kojoj žive – inkluzija otvara mogućnost za ostvarenje te roditeljske vizije.
- Roditelji se sve više odlučuju da šalju svoju decu u redovne škole (neki roditelji smatraju „specijalne“ škole kao oblik diskriminacije).
- Roditelji imaju osećanje pripadnosti zajednici i **mogu da obavljaju druge društvene uloge**

KORISTI OD SOCIJALNE INKLUZIJE

- **Za svu ostalu decu (i njihove roditelje)**
  - Bolje učenje akademskih znanja, usvajanje funkcionalnih znanja i bolja postignuća
  - Svi učenici su na dobitku kada **nastavnici prilagođavaju nastavne planove i programe i svoje nastavničke stilove** tako da odgovaraju spektru **raznolikosti** koje postoje među decom u bilo kom odeljenju
- **Za nastavnike i školu**
  - Povećane kompetencije nastavnika - Kada nastavnici prihvate izazov da svoje učionice i škole naprave inkluzivnijim onda oni postaju veštiji i bolji stručnjaci. To onda znači da **svi učenici imaju koristi, a ne samo oni iz osetljivih grupa.**
  - Uspostavljanje atmosfere saradnje i timskog rada među učenicima, nastavnicima i svim zaposlenim u školi.
  - Škole pružaju efikasno obrazovanje većini dece i poboljšavaju efikasnost i na kraju isplativost celog obrazovnog sistema
- **Za društvo u celini**
  - Potpuna iskorišćenost ljudskih potencijala (mogućnost zapošljavanja, **produktivnost**)
  - **Manja izdvajanja za socijalna davanja i zdravstvenu zaštitu**
  - **Tolerantnije društvo** (socijalna kohezija, funkcionalna demokratija, politička stabilnost)

“SPECIJALNE ŠKOLE”?

- Anomalija inkluzije?
- Resursni centri?
- Ko treba da proceni ko treba da ide u škole za obrazovanje dece sa smetnjama u razvoju ili u redovne škole?
- Koje kategorije dece treba da idu u ove škole?

NA KRAJU...

- Trstenik, novembar 2022
- Društvenim mrežama kruži snimak na kom se vidi kako učenici jedne srednje škole u Trsteniku maltretiraju profesorku.
- Aleksandar Markov iz Forumu Beogradskih gimnazija: *"Ako mislite da neke psihološke seanse, mere, ovim učenicima mogu da pomognu da to ne urade sutra, mislim da je to jako teško. Zašto biste im posle ovakvog ponašanja pružili priliku da poprave ponašanje u toj školi. Ovo je za isključenje iz škole."*
- Markov kaže da profesori nemaju podršku, i da su nekada roditelji apriori bili na strani profesora, danas je potpuno drugačije.

DOMAĆI 1

- Koja prava i slobode su ugrožene u našim:
  - Obrazovnim ustanovama
  - Medicinskim ustanovama
  - Kulturnim ustanovama
  - Medijima (prvenstveno TV i internet)

